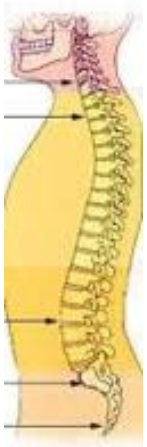
גיבוש שאלות המחקר במחקר האיכותני

לירון דושניק
התמחות מחקר מכון מופ"ת

למה חשוב לנסח שאלות מחקר?

איך מתחילים? מתופעה לשאלה

חשיבות

תרומה תיאורטית
תרומה פרקטית

עניין מחקרי

סקרנות לנוכח המציאות
פער/מחלוקת בידע קיים

מיקוד בשאלה

הגדרה מה בדיוק **אני** מבקש/ת להבין

היתכנות לחקירה

"שדה", "אוכלוסייה"
נגישות לחוקר/ת

מה בין שאלת מחקר לגישת מחקר?

הגיונה של שאלת המחקר האיכותנית

פרדיגמות מחקריות שונות

מהי המציאות החברתית
ומה ניתן לדעת עליה?

הפרדיגמה הקונסטרוקטיביסטית

- מציאות מתעצבת באינטראקציה בין בני אדם
- מציאויות מרובות, תלויות בהקשר
- ידע סובייקטיבי, הנבנה ולא רק מתגלה
- הבנת משמעויות ואופן יצירתן
- הפיכת תמונת המציאות למורכבת יותר

איך ניתן לדעת על המציאות החברתית?
מתודולוגיה

הפרדיגמה הקונסטרוקטיביסטית

מאפיינים של מחקר איכותני

- עניין בפרשנויות ותהליכים
- תהליך פתוח, גמיש ומתפתח
- מבט הוליסטי
- בסביבת ההתרחשות "הטבעית"
- מעורבות החוקרים

גיבוש שאלת מחקר איכותנית

פעילות

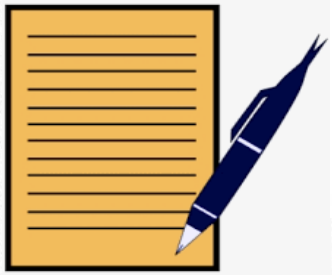
1. קראו את ההודעה שכתבה אמא של תלמידה למחנכת כיתה ה'
2. חשבו על תופעות/בעיות חינוכיות העולות מתוך ההודעה

---

3. בחרו תופעה/בעיה ונסחו שתי שאלות מחקר המתאימות למחקר האיכותני
4. איך לדעתכם מנסחים שאלת מחקר איכותנית טובה? הציעו "טיפ" אחד
5. העלו את סעיפים 3+4 למסמך השיתופי בקישור:

https://docs.google.com/document/d/1vBz8jMmVpJ5Ir4IXPY4ndrvhw4QcBDN4W7LBAYBLCac/edit?usp=sharing

גיבוש שאלת מחקר

נמענים:...

ערב טוב,

לפי ידיעתי, הובאה לידיעתך היום העובדה שאורגנה מסיבת הפתעה כיתתית לתאומים כשארבע בנות מהכיתה לא הוזמנו והן [redacted].

המארגנת היתה [redacted] שעד היום רק התלוננה על היחס הכביכול "מחרים" מצד [redacted] והבנות, טענה שהציקו לה לכאורה ושמנסות להסית נגדה.

אשמח להבין מדוע, כאשר [redacted] התלוננה- נקראו הבנות לבירור וננזפו על ידך, כי התנהגותן איננה מקובלת ואילו היום, כאשר הבנות סיפרו שלמעשה הוחרמו מהמסיבה, קיבלת זאת ואף שיבחת את [redacted] על ארגון המסיבה.

האם נעשה דין איפה ואיפה בין הילדות???

זהו מצב שאינו תקין ואינו מקובל- יש לבדוק זאת לעומק ולהעמיד על מקומם את הילדים שכן מחרימים ולא את אלו שלא.

ערב טוב,

, אמא של

הודעה זו נשלחה מ משוב בסלולרי

תופעות/בעיות חינוכיות - פעילות

הצעות

איך מנסחים שאלת מחקר איכותנית?

שאלה במחקר כמותי

האם קיים קשר בין סגנונות מנהיגות של מנצחות מקהלה בית ספרית לבין תחושת השייכות של המשתתפים למקהלה ולבית הספר?

<u>הגדרות תיאורטיות של המשתנים</u>
סגנון מנהיגות: אוטוקרטי----דמוקרטי
תחושת שייכות (למקהלה/בי"ס):
רגשות חיוביים לקבוצה. הזדהות, רצון לשהות במחיצתה...

<u>השערה</u>
ככל שסגנון המנהיגות של המנצחת הוא אוטוקרטי מידת תחושת השייכות של הילדים למקהלה ולבי"ס תקטן.

שאלה במחקר איכותני

האם וכיצד מנצחות מקדמות בקרב משתתפי המקהלה הבית ספרית את תחושת השייכות למקהלה ולבית הספר?
או
מה מקומה של המקהלה הבית ספרית בזהויות החברתיות של המשתתפים בה?
או
אילו סגנונות מנהיגות קיימים בקרב מנצחות מקהלה בית ספרית?

ניסוח פתוח ורחב יחסית אך ממוקד

- ללא אימוץ הגדרות מושגיות מתוך תיאוריה
- לא מבטאת יחס בין שני משתנים ויותר
- אין צורך בהשערת מחקר

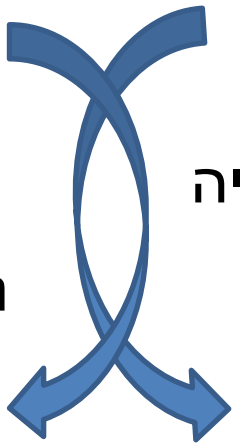
אתגרים של איזון

- בין מיקוד מכוון לבין פתיחות מאפשרת

- בין התמקמות בעלת ערך ב"שיחה התיאורטית" לבין הימנעות מהנחות מוקדמות ומהמשגה מכתיבה

ניסוח משתנה ומתפתח

מטרה ושאלות ראשוניות ⇦ תיאוריה

איסוף
וניתוח
נתונים

תיאוריה

מטרה ושאלות סופיות

אתגרים של איזון

- בין שמירה על ליבת העניין המחקרי לבין היענות למתגלה בשדה

מילות שאלה מתאימות

מתאים למחקר איכותני	לא מתאים
• מה יחסי הגומלין בין... לבין...? • כיצד תופסים את... ? • מהן המשמעויות של...? • מה היחס אל...? • איך פועלות ה...?	• האם קיים קשר בין..לבין...? • האם ואיך "X" משפיע על "Y"? • כמה? • באיזו מידה? • האם?

ניסוח בהיר בצורת שאלה

מה אנחנו רוצים להבין?
סוגים של שאלות מחקר איכותניות

סוג	דוגמאות
משמעות	• מהם חיים בעוני עבור נשים החיות בהם? • כיצד הורים חווים את ההורות לילדיהם הבוגרים? • מה משמעות היעד המערכתי "לכידות" בעיני מחנכים?
תהליך	• כיצד ילדים הגדלים בחינוך ביתי משמרים ומפתחים קשרים חברתיים מחוץ לבית? • כיצד מתנהלת עבודתם של מנהלי בתי ספר שקהילתם התפזרה במהלך מלחמת חרבות ברזל? • כיצד מתפתחת זהותם המקצועית כחוקרים של אנשי סגל במכללות לחינוך שעברו ממערכת החינוך לאקדמיה?

מה אנחנו רוצים להבין?
סוגים של שאלות מחקר איכותניות

סוג	דוגמאות
הקשר	• כיצד ההקשר הממלכתי־דתי מעצב את הפרקטיקות הפדגוגיות של החינוך ל"חיי משפחה" בקרב בנות? • איזה שיח מתקיים בשיעורי מתמטיקה בכיתות נפרדות לבנות, ומה מקומה של ההפרדה המגדרית בעיצובו? • כיצד המבנה הארגוני של צוות רב־מקצועי בא לידי ביטוי באופן קבלת ההחלטות בנוגע לתלמידים משולבים?

תפיסות וחוויות | **פרקטיקות** | **אינטראקציות** | **היחס בין תפיסה לפרקטיקה**